tineretul şi oamenii simpli |nimic despre soldaţi, care erau principalii adoratori – n.n.|, deoarece el se imprima |mai mult decât| ordinea şi disciplina atât de dragi inimilor romanilor (!)"; Augustus ştia că "împăraţi (sic!) decedaţi", precum Alexandru, "erau ridicaţi la rangul de zei, atât de greci, cât şi de romani (!)" (p. 95); Tiberiu este cunoscut doar pentru că în timpul său a fost răstignit Isus Christos, el fiind "un conducător de stat mediocru (!)" (p. 97); Constantin s-a comportat "ca un monarh *cezaro-papal*" (p. 100, subl. aut.; interesant concept !, pentru care vezi şi pagina 121, 122); Teodosie cel Mare a fost unul dintre "regii (sic!)" Imperiului roman (p. 101); împăraţii din Imperiul roman de Răsărit aveau "pretenţia" "de a fi şi papi şi cezari" (!!) (p. 102) etc., etc. Toate aceste exemple constituie lucruri de-a dreptul curioase pentru un istoric al religiilor şi face ca lucrarea să fie, mai mult decât pe jumătate, aproape inutilizabilă. Această situaţie – deloc singulară – mă duce cu gândul la moderaţia de care ar trebui să dea dovadă cei interesaţi de traducerea unor lucrări aparţinând literaturii ştiinţifice occidentale. Apartenenţa la spaţiul cultural amintit nu este şi o garanţie a valorii.

NELU ZUGRAVU

ALAIN RUZE, *Latinii din Carpaţi. Dovezi ale continuităţii româneşti la nordul Dunării*, traducere din limba franceză de CIREŞICA DIMITRIU-RUZE, Bucureşti, Ed. Ştiinţifică, 1994, 136 pag.

Simpatia autorului pentru români – "aceşti *veri* latini ai noştri", cum se exprimă el (p. 27) – pare a fi o moştenire cu adânci rădăcini; Alain Ruze face parte dintr-o veche familie princiară – senioria de Beaulieu –, din rândurile căruia s-a remarcat şi Martin al II-lea Funée, autorul unei *Istorii generale a tulburărilor din Ungaria şi Transilvania* (1595), în care era amintită romanitatea românilor (p. 72-73, nota 1). Lucrarea *Latinii din Carpaţi* degajă aceeaşi afecţiune pentru urmaşii romanităţii orientale. Construită pe o profundă cunoaştere a izvoarelor istorice, pe o bibliografie substanţială, la zi, cuprinzând inclusiv lucrări şi studii româneşti (vezi notele şi *Bibliografie*, p. 124-135), această carte este, deopotrivă, "riguros metodică, în concepţie şi realizare" – cum o recomandă Georges-André Chevallaz, fost preşedinte al Confederaţiei Helvetice (p. 7-8). Scopul ei foarte generos este acela de a invita "pe toţi cei care doresc să ştie cine sunt românii... la cuvenita înţelegere, în afară de orice polemică, într-un spirit senin şi riguros ştiinţific a realităţii nord-dunărene" (p. 27).

http://www.cimec.ro / http://cmiabc.ro

Pentru istoricul român, obişnuit de mult cu "disputele" în jurul problematicii continuităţii, ideile lucrării lui Alain Ruzé apar fireşti. Important este că acestea au găsit ecou şi în istoriografia străină mai nouă, *Latinii din Carpaţi* dovedind-o pe deplin. În capitolele *Dacia romană. Mărturii ale unor scriitori din Antichitate* (p. 29-43), *Argumentele lingvistice* (p. 44-46), *Argumente toponimice* (p. 65-73), *Argumente arheologice* (p. 74-103), *Continuitatea instituţiilor social-politice* (p. 104-112), *Izvoarele medievale şi continuitatea românilor* (p. 113-123) Alain Ruzé a argumentat şi dezvoltat într-o manieră convingătoare continuitatea populaţiei geto-dacice în timpul stăpânirii romane ("Imperiul roman nu era o maşină de exterminare şi nici un istoric, vrednic de acest titlu, cunoscător al Romei antice, nu poate accepta această falsă imagine a unei Rome distrugătoare până la exces" – p. 32), existenţa daco-romanilor după retragerea legiunilor romane (" nu există nici un document vrednic de crezare care să dovedească că românii nu sunt urmaşii dacilor romanizaţi" – p. 42), caracterul latin al românei ("prin structurile sale, româna rămâne un idiom latin; ne găsim în faţa unui adevăr incontestabil, pe care nici o altă ipoteză, în afară de cea a continuităţii, nu îl poate explica" – p. 45), aspectul latinofon al creştinismului nord-dunărean ("creştinismul românesc este, de fapt, ca şi limba română în substanţa ei, esenţial latin şi nu ar fi lipsit de interes să reţinem că, în această parte a continentului nostru, românii sunt cei mai vechi dintre creştini" – p. 93), unitatea culturii materiale a locuitorilor din stânga Dunării (" ...la sosirea slavilor, ţinuturile nord-dunărene se aflau deja înglobate într-o civilizaţie omogenă şi consolidată, de puternică factură romană şi creştină" – p. 99), persistenţa unor instituţii de conducere antice, veridicitatea informaţiilor din *Gesta Hungarorum* privitoare la existenţa voievodatelor româneşti în spaţiul intracarpatic şi vest-carpatic etc. Aşadar, o lucrare documentară, interesată de o percepţie reală a aspectelor istorice şi în care obiectivitatea nu este obnubilantă de simpatiile autorului.

O carte atât de bine informată se recomandă ca o reuşită a cercetătorului francez. *Cuvântul Înainte* subscris de Ştefan Olteanu (p. 9-12), deşi doritor a "prezenta sumar concluziile la care s-a ajuns şi care confirmă opiniile expuse în cartea istoricului Alain Ruzé" (p. 11), ni se pare absolut inutil, nesistematic, redus doar la aspecte de activitate economică, el reprezintă mai degrabă o probă a ceea ce stăpâneşte autorul lui mai bine decât o prezentare a istoricului Alain Ruzé (lucrări, preocupări etc.) şi a lucrării propriu-zise.

NELU ZUGRAVU

http://www.cimec.ro / http://cmiabc.ro